

Kaj je novega
v Parizu?

STRAN 29

Domišljija,
novi modni
guru

STRAN 30

Zdravje

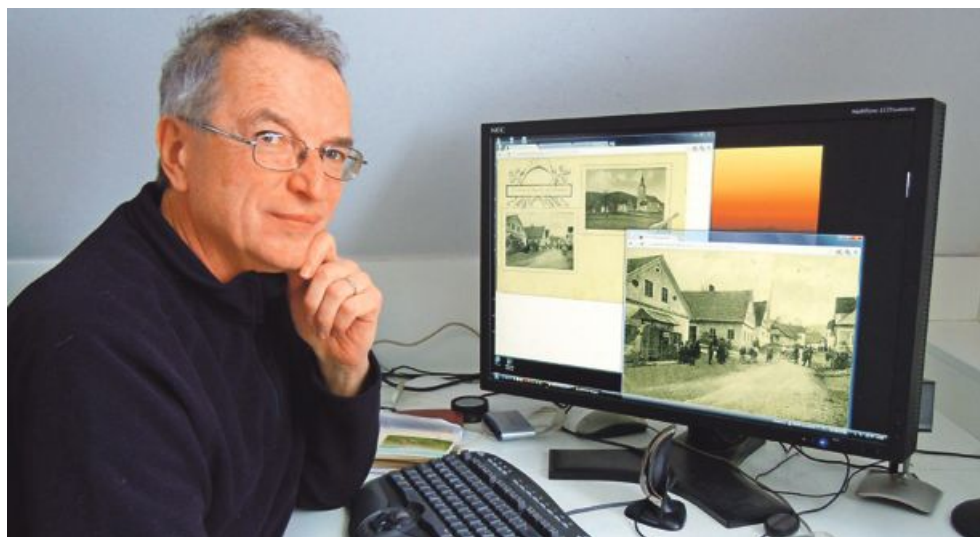
STRAN 31

Kako so sneg orali v Starem trgu leta 1946. FOTO ALOJZ TOMEČ

Pustne šeme v Cerknici leta 1953 FOTO JOŽE ŽNIDARŠIČ ST.

Miloš Toni FOTO DRAGICA JAKSETIČ

Kje so tiste fotografije ...

Stareslike *Novo gibanje, ki brska po spominih in identiteti*

Danes ob 7. uri je bila na spletni strani <http://stareslike.cerknica.org> objavljena 60 let stara fotografija z naslovom Pustovanje. Fotograf Jože Žnidaršič je tri Francete, Janeza in Staneta posnel na Peščenku. Podoba hrani Stane Šajn. V spremnem besedilu, ki ga je sestavil soustvarjalec spletne strani Dušan Gogala, še izvemo, da šem, takole razpotegnjenih čez celo cesto, na poti od gostilne do gostilne ni bilo strah, da bi jih podrl avto. Več kot devet na dan jih ni šlo tod mimo. Takrat so se po cerkniških klancih otroci še veselo sankali ...

DRAGICA JAKSETIČ

Do večera si bo fotografijo in zgodnico ogledalo približno 300 ljudi oziroma na 300 različnih računalnikih, vseh ogledov spletne strani bo kakih 1400. Jutri zjutraj ob 7. uri bo na vrsti že nova z novo zgodbo. In tako vsak dan.

Na Blokah, v Cerknici in Loški dolini se je od 10. januarja 2010 razvil gibanje, ki nima nič opraviti s politiko, veliko pa s spominom in identiteto.

Jedro gibanja je spletna stran stareslike.cerknica.org, ki jo oblikuje 15 ljudi – doma od Rakeka do Babnega polja. Upokojeni računalnikar, kuharica, frizerka, brezposelna mama šestih otrok, upokojena direktorja, nekdanji profesor in komercialist, administrativni tehnik, rojakinja iz Avstralije ... V gibanju sodeluje že več kot 160 ljudi. Vsako jutro ali čez dan prižgejo računalnik in pogledajo, katera nova stara fotografija je zagledala dan. Ali koga na njej prepoznajo. Ali so na njej sami, na primer mlajši za 50 let. Ali se tiste gostilne, mlekarna, tiste slike razreda, tiste pepelnice srede po putu še spominjajo. Če je odgovor na katerokoli vprašanje pozitiven, lahko k osnovni zgodbi poleg fotografije, ki jo je napisal nekdo iz ekipe spletne strani, dodajo svojo zgodbo, anekdoto, ime, povezani dogodki.

Varhiv starih slik na obdelavo čaka že približno 6000 fotografij. Objavljenih in opisanih jih je že več kot 1130. Po treh letih, odkar je bila na portalu objavljena prva, so našli že več kot milijon ogledov, domačih, tujih, zlasti rojakov Notranjcev po svetu. »Ljudje so zbiranje in obdelovanje slik na naš, popolnoma izvorni način sprejeli zelo dobro. Stari so srečni, ker končno lahko komu povejo svoje spomine.

Prinašajo fotografije, ustavljajo nas na cesti, zelo so hvaležni,« pojasnjuje Miloš Toni, računalnikar, ki predstavlja srčiko vozlišča starih slik. »Kdorkoli si lahko izbere katerokoli sliko iz skladišča, o kateri meni, da kaj ve. Delujemo po natančnih pravilih. Fotografijo poskeniramo, oštevilčimo, popišemo darovalca in druge znane podatke in jo takoj vrnemo. Vsak teden porabimo približno 70 delovnih ur. Tempo je vsak dan, tudi kadar je bolezen ali dopust. Pravilo je, da ne prepisujemo, ampak pišemo lastne zgodbe. Vsak piše, kolikor hoče in more, vsi pa pri tem uživamo. Objavljamo slike z dobro vsebino, izogibamo se pogrebom, tragedijam, posnetkom iz druge svetovne vojne. Za te še ni pravi čas. Po objavi čakamo na komentarje ljudi. Tudi ti so le pozitivni, doslej sem izbrisal en sam komentar. Naša prednost je, da delujemo v dokaj zaprtih dolinah, kjer ni velikih migracij, doseljevanja. V New Yorku, že v Postojni izročila na tak način skoraj ne moreš več ohranjati,« je prepričan Toni.

Šolski leksikon

»Zelo veliko je šolskih, slik razredov. Te so najbolj dolgočasne, a najbolj gledane. Od lanskih petih z največjim

ogledom so tri šolske. In med temi petimi so tri takšne, ki lani niso bile objavljene. Torej so stareslike postale nekakšen leksikon.« Cerknških inovacij še ni konec. Miloš vsako podobo zelo poveča. Fotografijo s številnimi, skoraj nerazpoznavnimi glavicami razreže na manjše, z na primer le tremi smejočimi se obrazki, na katerih pa je že mogoče spoznati osebo. Poveča razglednico kraja, ulice in vidni postanejo napis, oblačila, na katerih poišče še gumbe, vidi se, kaj na sliki počnejo ljudje. Miloš pokaže šolsko fotografijo iz leta 1905. »Na tako starih fotografijah osebe prepoznamo le redko. Do leta 1935 prepoznamo le tu in tam še koga, za prvo svetovno vojno ni več upanja. S slikami lahko ustvarimo animacijo, filmček. Ga opremimo z glasbo, lahko bi posneli tudi govor, narečje. V naših zapisanih zgodbah ohranjamo tudi besede, ki izginjajo. Na primer, da cest niso pluzili, ampak so jih orali.« Pokažejo tudi, kako se je prizor, kraj v sto letih spremenil. Položijo sliko v sliko in vidijo ... včasih le to, kako je lipca zrasla v lipo. »Imamo staro razglednico Begunj. Fotograf je posnel dve fotografiji in šele zdaj, po 110 letih, smo s povečavo ugotovili, da jo je napačno zlepil, da sta leva in desna polovica panorame zamenjani. Če

imamo o enem razredu več slik, lahko ustvarimo zanj posebno spletno stran. Nanjo lahko naložimo še slike na primer s praznovanja 40. obletnice osmega razreda. Lahko natisnemo tudi knjigo na določeno temo in ena naša sodelavka si jo je že. Gradivo je že pripravljeno, samo še natisniti ga je treba.«

Objavili so razglednico, ki je bila odposlana Ivanu Cankarju k vojaku. Ne v Judenburg, v neko sosednjo karnarino. Morda Cankar vojaščine sploh ni služil v Judenburgu? Najstarejša podoba sega v leto 1875. Trije vojaki v studiu zrejo v fotografa. Zadaž sta zapisana letnica in »Bok vaji poživi moja perjatla«. »Ne prepoznamo nikogar, a jasno je, da so se fantje slikali, preden je Avstro-Ogrska napadla Bosno. Na eni sami šolski sliki iz leta 1941 smo prepoznali kar 106 ljudi!«

Aktivni član gibanja je tudi Slovenski etnografski muzej, ki hrani zgolj fotografije, manjkajo pa mu zgodbe. Za stareslike je muzej samo o Selščku prispeval približno 40 slik iz obdobja med svetovnimi vojnami. Tam je bil pred 130 leti rojen Maksim Gaspari. Miloš Toni zdaj pripravlja animirani kolaž fotografij Selščka in Gasparija, ki ga bodo prikazali na cerkniški kulturni dan.